

цілому, в розрізі окремих товарів, видах споживачів, термінах поставки товарів і т. п. За етапами проведення контроль збуту може бути попереднім, поточним і кінцевим. За формами організації виділяють централізований, децентралізований та самоконтроль збуту [5, С. 120].

Перелік використаних джерел:

1. Управління збутом. Бібліотека економіста. URL: <https://library.if.ua/books/>
2. Терент'єва Н. В. Управління збутовою діяльністю в системі управління підприємства. Ефективна економіка. 2016. № 2. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=4783>
3. Стимулювання збуту. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Стимулювання_збуту
4. Шереметинська О., Невмержицька Ю. Стимулювання збуту: заходи та засоби, які допомагають при формуванні маркетингової діяльності підприємства при здійсненні ЗЕД. Ефективна економіка. 2016. № 2. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=4785>
5. Росола У. В. Вдосконалення стимулювання збуту на ринку. Міжнародний науковий журнал. 2016. С. 120-122

УДК 330.3

Кирич Наталія

д.е.н., професор кафедри менеджменту та адміністрування
Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя
м. Тернопіль, Україна

Стельмах Дарина

магістр кафедри менеджменту та адміністрування
Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя
м. Тернопіль, Україна

Nataliia Kyrych

Doctor of Economics, Professor of the Department of Management and Administration,
Ternopil Ivan Puluj National Technical University
Ternopil, Ukraine

Daryna Stelmakh

Master of the Department of Management and Administration,
Ternopil Ivan Puluj National Technical University
Ternopil, Ukraine

ОСОБЛИВОСТІ ВПЛИВУ МАКРОЕКОНОМІЧНИХ ЧИННИКІВ НА СТАБІЛІЗАЦІЮ ГОСПОДАРСЬКО-ФІНАНСОВОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ THE FEATURES OF MACROECONOMIC FACTORS IMPACT ON THE ENTERPRISE' ECONOMICAL AND FINANCIAL DEVELOPMENT STABILIZATION AT THE CURRENT STAGE

Дослідження проблем стабілізації господарсько-фінансової діяльності, виходячи зі стану економіки, зобов'язує вивчати причини уповільнення темпів економічного зростання як конкретного підприємства так і господарського комплексу загалом. Економічні гальма ніколи не можна асоціювати лише з технічними засобами, які відіграють рятівну роль, наприклад, в організації безпечної життєдіяльності населення. Гальма в економіці є руйнівними не лише для розвитку безпосередньо виробництва, а й можуть викликати значні соціальні конфлікти.

У зв'язку з введенням воєнного стану у державі, зазнали трансформації всі галузі суспільного господарства

Маючи низьку рентабельність, більшість підприємств не в змозі займатися питаннями стабільного забезпечення сировиною: низька прибутковість не забезпечує достатньої

кількості власних оборотних коштів, а користування кредитами підвищує витрати виробництва продукції за рахунок включення відсотків по кредитах у собівартість продукції [1].

Від неврегульованості цих процесів значні суми втрачає і державний бюджет. Таким чином, маємо підстави зробити висновки, що ситуація, яка склалася у зв'язку із воєнними діями у країні, залежить ще від двох основних факторів:

Перший – забезпеченість ресурсами. Другий фактор – ціновий.

Для прикладу, сьогодні в Україні в кожному регіоні вистачає виробничих потужностей для випуску у достатній кількості хліба і хлібобулочних виробів, ще збереглися кваліфіковані кадри. При науково обґрунтованій соціально-економічній політиці хлібопекарські підприємства можуть забезпечити безперебійне постачання населення хлібом і хлібобулочними виробами в найширшій номенклатурі та найрізноманітнішому асортименті [2].

Аналогічна ситуація має місце і в інших галузях суспільного господарства України за цілим спектром показників.

Враховуючи сучасний стан держави, чітко визначилася тенденція до уповільнення темпів економічного зростання. Приріст реального ВВП та промислового виробництва знизився. Суттєво знизилася прибутковість підприємств та рівень їх рентабельності, що стало основним чинником істотного уповільнення темпів зростання інвестицій в Україні.

Таким чином основні причини зниження темпів економічного зростання української економіки, які здійснюють негативний вплив, наприклад, на діяльність хлібопереробних підприємств, можна визначити як такі:

- практично повністю вичерпали себе екстенсивні чинники економічного зростання – нарощування економіки за рахунок завантаження вільних виробничих потужностей, використання наслідків глибокої девальвації гривні попередніх років, скорочення боргів із заробітної плати, тощо. За цих умов Кабінет Міністрів України не зміг переорієнтувати економічну політику, діюча модель якої фактично себе вичерпала, забезпечити, як це вимагалось у попередньому Посланні Президента України до Верховної Ради, перехід на інтенсивні чинники розвитку економіки, стимулювання інвестиційного процесу та інновацій;

- суттєве уповільнення темпів реформування економіки, насамперед приватизаційних процесів. Більшість державних підприємств значною мірою вичерпали позитивний потенціал розвитку. Зростає їхня тонізація та збитковість.

- в останні роки практично зупинилася у своєму розвитку банківська система, яка залишається відірваною від реального сектора економіки, активно не впливає на його якісні та кількісні перетворення;

- збільшилася зношеність основних фондів та виробничої інфраструктури загалом, скоротилися резервні виробничі потужності, досі залишається низький технологічний рівень виробництва, що зумовлює його високу енергоємність та матеріаломісткість;

- серйозним гальмом розвитку української економіки залишається низька якість корпоративного управління, а також неефективна система державного регулювання природних монополій;

- суттєвим чинником звуження інвестиційної та споживчої спроможності української економіки, стримування економічної динаміки є вплив фінансових ресурсів з України внаслідок зростання виплат за зовнішніми боргами.

Головними причинами тінізації економіки України є такі:

- відсутність повноцінного ринкового середовища та недостатність його інституційного забезпечення, лібералізація економіки на початку 1990-х років без належної правової основи;

- суперечливість економічної політики держави та чинного законодавства;

- силові та адміністративні заходи, які реалізуються державою для протидії тінізації економіки, не приносять очікуваного позитивного результату, оскільки радикальним чином не змінюються умови підприємницької діяльності в Україні;

- слабкість судової влади, особливо механізму виконання її рішень. Це створює живильне середовище для зростання корупції, дискредитує державну регуляторну політику, сприяє поширенню у суспільстві психології «правового нігілізму». На такому тлі формується зневажливе ставлення підприємців та інших суб'єктів господарювання до державної влади в цілому;

- недосконалість податкової політики та нестабільність її законодавчої бази;
- недосконалість ПДВ та застосування кримінальних схем здійснення зовнішньоекономічної діяльності, за якими ПДВ відшкодовується без здійснення експорту взагалі. Зрештою, саме через тінізацію, ПДВ фактично перетворився з джерела бюджетних надходжень на чинник формування державного боргу;

- незбалансованість державної регуляторної політики;
- неефективність управління державною власністю та недостатня захищеність прав власників та інвесторів. Тіньовий сектор найчастіше експлуатує потужності державних підприємств, більшість із яких перетворилися в осередки тінізації;

- поглиблення платіжної кризи. Прострочена дебіторська заборгованість між підприємствами України (відвантажена, але не сплачена продукція) становить 90,8 млрд. грн. Кошти, реально сплачені за виготовлену та реалізовану продукцію, поповнили тіньовий обіг;

- недосконалість бюджетної політики, формування бюджетних показників за принципом «від досягнутого», відсутність належного контролю за виконанням видаткової частини держбюджету, його недостатня прозорість. За оцінками експертів, втрати держави від тінізації доходів щорічно перевищують 12–13 млрд. грн. Від незареєстрованої підприємницької діяльності та не задекларованих доходів населення Пенсійний фонд щорічно недоотримує 2–3 млрд. грн [4].

Максимальне залучення в національну економіку коштів, які можуть бути отримані від детінізації економіки та легалізації (амністії) доходів, прихованих від надмірного оподаткування, у т. ч. вивезених за кордон, можливе лише у випадку послідовної реалізації державою комплексу заходів, зокрема:

- проведення податкової реформи;
- створення умов для легалізації зайнятості;
- сприяння розвитку банківської системи та забезпечення ефективної діяльності фінансових ринків;

- скорочення рівня монополізації виробництва та розвитку конкурентного середовища;

- підвищення ефективності державного нагляду та контролю за підприємницькою діяльністю через застосування економічних механізмів майнової відповідальності та банкрутства з одночасним обмеженням повноважень державних регулятивних органів щодо адміністративного втручання у господарську діяльність підприємств;

- забезпечення прозорості у сфері виконавчої влади;
- підвищення ефективності системи управління корпоративними правами;
- розробки, з урахуванням світового досвіду, відповідного правового забезпечення процесу легалізації (амністії) доходів, отриманих унаслідок приховування від надмірного оподаткування [5].

В останній період вагоме місце у структурі ВВП займають кінцеві споживачі, витрати населення. Зростання їх обсягу випередило динаміку ВВП, що забезпечило збереження тенденції зростання виробництва споживчих товарів в умовах зменшення зовнішнього попиту на них. Зростання доходів та витрат населення стало кроком у підвищенні рівня його життя, але до відчутних зрушень для кожної людини ще далеко, оскільки відсутнє суттєве зменшення диференціації доходів.

Значною перепорою в реалізації всіх економічних реформ загалом і заходів зі стабілізації економіки безпосередньо підприємств, у т.ч. і переробної галузі, є невизначеності в реалізації нової політичної та адміністративно-територіальної реформ, які не вселяють впевненості у дії керівників виробничих формувань. Послаблюється відповідальність за стан справ в економіці, інше. Отже, можна зробити висновок, що після завершення війни і перемоги України буде достатньо можливостей для подолання негативних наслідків воєнних дій та забезпечення успішного розвитку України. Адже антикризові заходи можливо здійснювати тільки на основі консолідації всіх гілок влади та суспільства.

Перелік використаних джерел:

1. Желюк Т.Л. Макроекономічна оцінка передумов для виходу України з кризи і забезпечення успішного довгострокового розвитку. *Бюлетень міжнародного нобелівського економічного форуму*. 2010. № 1 (3). Т 2. С. 98— 107.
2. Алейнікова О.В. Важелі макроекономічної стабілізації в умовах нестабільності національної економіки. *Економіка та держава*. 2014. № 6. С.13-17.
3. Чинники, складові і результати запровадження і реалізації антикризової політики в окремих країнах світу та Україні. Прогноз соціально-економічного розвитку України у 2021р. / Наук. ред. В.Юрчишин. Київ: Заповіт, 2021, 200с.
4. Кирич Н.Б., Кінаш І.А. Ресурсоощадність харчових переробних підприємств. *Стан і перспективи харчової науки та промисловості* : тези доп. між. науково-технічної конференції: (Тернопіль 8-9 жовтня 2015). Тернопіль: ТНТУ ім. І Пулюя, 2015 р. С 196-199.
5. Кирич Н.Б. Шляхи і засоби забезпечення стабільного розвитку переробних підприємств: монографія. Тернопіль: Терно-Граф. 2009. 391 с.

УДК 658

Крамар Ірина

доктор економічних наук, доцент
професор кафедр економіки та фінансів
Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя
м. Тернопіль, Україна

Потюк Василь

аспірант групи ПКa-12
кафедри економіки та фінансів
Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя
м. Тернопіль, Україна

Iryna Kramar

Doctor of Sciences (Economics), Assoc. Prof.
Professor of Economics and Finance Department
Ternopil Ivan Puluj National Technical University
Ternopil, Ukraine

Vasyl Potiuk

Post-graduate Student, PKa-12
Economics and Finance Department
Ternopil Ivan Puluj National Technical University
Ternopil, Ukraine

ЗБЕРЕЖЕННЯ КАДРОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ЯК СКЛАДОВА ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ У ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ PRESERVATION OF PERSONNEL POTENTIAL AS A COMPONENT OF DOMESTIC ENTERPRISES ECONOMIC SECURITY DURING THE MARITAL STATE PERIOD

Повномасштабна війна рф в Україні вплинула на усі сфери життя країни, зокрема, економічну та соціальну. Знищення та пошкодження виробничих активів, атаки на